

Kente Yaşayan Ailelerin Kırsal Kesimde Sahip Olduğu Varlıklar ve Bunları Değerlendirme Üzerine Bir Araştırma, Tokat ili Örneği

Şule GELDİ ODACIOĞLU

Doç.Dr. Adnan ÇİÇEK

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü-TOKAT

Özet: Bu araştırma Tokat ili şehir merkezinde yaşayan ve kırsal kesimden göç eden aileleri kapsamaktadır. Ailelerin seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmış ve 200 aile reisi ile anket yapılmıştır.

Aileler yıllık gelir düzeylerine göre 3 gruba ayrılarak incelenmiştir. Ailelerin ortalama 20.17 yıl önce göç ettikleri, yıllık ortalama gelir düzeylerinin 2 784 320 000 TL olduğu ve bunun % 10.33'ünün tarım geliri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca % 73.22'si köyde olmak üzere ortalama 27.56 da araziye sahip oldukları ve bu arazilerin % 76.68'inin kardeşleri ile ortak olduğu sonucuna varılmıştır.

İncelenen ailelerin sahip oldukları arazilerin % 69.88'ini baba ve kardeşleriyle birlikte işlettikleri, % 12.64'ünü ortağa verdikleri, % 9.28'ini kendilerinin işlettikleri ve % 8.20'sini kiraya verdikleri belirlenmiştir. Ayrıca ailelerin % 68.00'i mülkiyetinde bulunan arazileri gelecekte satmayacaklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında ailelerin % 78.50'sinin gelecekte köye dönme isteklerinin olmadığı, % 21.50'sinin ise farklı nedenlerle köye dönme isteği taşıdıkları belirlenmiştir.

Urban immigrants' Productive Resources Left Behind And The Utilisation Of Such Resources-Tokat Case

Abstract: This study covers families immigrated from the rural area to urban of Tokat province. Data were obtained from 200 immigrated families by ordinary random sampling procedure. The families were separated into three different groups in terms of their incomes. The annual income of an average family was 2,8 billion Turkish Liras. Income obtained from agricultural constituted 10 percent of the annual income of an average household. The families reviewed were migrated from the rural area some 20 years ago. An average of 2.76 hectares of farm land was at their possession and 73 percent of it was in rural area.

Almost two third of the and was run by the owner and the relatives altogether. Around 13 percent run by share cropping, 8 percent rented to other farmers and the rest run by the owner himself. It has been revealed that 80 percent of the families has no tendency of going back to their village but the rest stated that they can think of it for a variety of reasons.

1. GİRİŞ

Tarım dışı sektörlerin genellikle şehirsiz karakterli yerleşme merkezlerinde toplandığı göz önüne alındığında, tarım dışına doğru olan işgücü hareketi kabaca şehirleşme olayı olarak nitelenebilir. Dünyadaki insanların onda dokuzunun 2050 yılına doğru kentsel karakterli yörelerde oturuyor olacağı tahmin edilmektedir (4).

Dünyada, az gelişmiş bölgelerin gelişmesine yardım edebilme yolu olarak iç göçler kullanılabilir. Az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere ve ülke dışına olan nüfus hareketleri, gizli işsizlik koşulları altında, bölgede bir gelir artışına yol açtığı halde, nüfusa zaten yoğun olmayan bölgeler için bir kayıp sayılmaktadır. Bu nedenle geri kalmış bölgelerin kalkındırılması, gizli işsiz de olsa fazla nüfusun kendi bölgesinde iş olanaklarına kavuşturulması ile sağlanmasına çalışılmalıdır (1).

Dünyada tarımsal nüfusun azaltılmasında, bir başka ifade ile kırdan kente göçte üç önemli etken rol oynar. Bunlardan birincisi "kentin çekici gücü" yani kentlerde istihdam olanaklarının artırılması ve buna paralel olarak ortaya çıkan yüksek ücretlerin köylüleri cezbetmesidir. İkincisi "iletici güçler" yani köyle kent arasındaki diyalogun artmasını sağlayan güçlerdir. Üçüncüsü "köyün itici gücü" yani kırsal kesimde aşırı nüfus birikmesi ve gizli işsizlik olgusuna paralel olarak, fazla nüfusun dışarı atılmasıdır (4). Nüfusun büyük bir bölümünün istihdam alanı bulunduğu tarım sektöründe çalışanların alın terinin gerçek değerini almaması onun üretim hevesini kırmakta ve kentlere göçü sağlamaktadır (7).

Şehirlere göç eden nüfusun tarım kesimi ile ilişkileri, maddi fayda ve akraba bağları için olmasının yanında doğum yeri olması ve doğal güzellikleri nedeni ile tatil yeri olarak kullanılması gibi nedenlerle de olabilmektedir.

Araştırmada, Tokat ilinde yaşayan ailelerin gelir durumları, aile reisi ve eşler hakkında genel bilgiler, ailelerin sahip oldukları menkul-gayri menkul varlıkların belirlenmesi ve sahip oldukları arazileri işletme şekilleri ile bu varlıkların kırsal kesimde değerlendirme şekilleri ortaya konulmuştur. Özellikle şehir merkezinde yer alan ailelerin kırsal kesimde sahip oldukları; arazi, işletme binası, tarım alet makinası, hayvan varlığı vb. unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada ayrıca şehir merkezinde yaşayan bu ailelerin tarım sektöründe sahip oldukları bu varlıkları nasıl işlettikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Kısa veya uzun dönemde, ailelerin sahip oldukları bu varlıkları terk edip etmeme durumları değerlendirilmiştir. Ya da daha önceden sahip oldukları kırsal kesimdeki varlıklarını hangi nedenlerle terk ettikleri veya sattıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bunların yanında incelenen ailelerin gelecekte köye dönüp dönmeme düşünceleri irdelenmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın temel materyalini, köyden şehre göç etmiş ve halen Tokat ili şehir merkezinde ikamet eden 200 aile reisi ile yapılan anketler oluşturmuştur. Konu ile ilgili diğer bilgiler, resmi kuruluşların kayıt ve dosyalarından, çeşitli araştırmalar ve istatistiki verilerden elde edilmiştir. Anketler bizzat araştırmacı tarafından 1998 yılında yapılmıştır. Anket yapılan ailelerin seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır (2). Mahallelerdeki aile sayıları dikkate alınarak yapılan örneklemede % 95 güven aralığında ve ortalama % 15 sapma ile toplam 200 aile reisi ile anket yapılmıştır. 200 anketin mahallelere dağılımında, mahallelerdeki aile sayılarının ağırlıkları dikkate alınmıştır. Her aileye ait ekonomik ve sosyal veriler ile, üç farklı gelir grubu oluşturulmuştur. Gelir gruplarının oluşturulmasında ailelerin sahip oldukları yıllık toplam gelir miktarı esas alınmıştır. Yapılan araştırmada ailelerin yıllık ortalama

gelir miktarının 2 784 320 000 TL olduğu belirlenmiştir. Bu ortalamanın bir standart sapma altında yer alan aileler (1-72 arası) düşük gelir grubu, bir standart sapma üzerinde gelire sahip aileler (149-200 arası) yüksek gelir grubu ve bu ikisi arasında kalanlar orta gelir grubu olarak (73-149 arası) değerlendirilmiştir. Araştırmada her grup için ağırlıklı ortalamalar ve yüzdelere hesaplanmıştır. Değerlendirmeler bu ortalama ve yüzde değerleri üzerinden yapılmıştır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. İncelenen Ailelere Ait Genel Bilgiler

3.1.1. İncelenen Ailelerin Göç Etme Nedenleri ve Süresi

Tokat ili şehir merkezinde yaşayan ve kırsal kesimden göç etmiş olan ailelerin en önemli göç nedenleri ve göç ettikten bu yana geçen süreler Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelgeye göre, köyden ayrıldıktan sonra geçen süre genel toplamda 20.17 yıldır. Bu süre gelir arttıkça artmaktadır. Ailelerin en önemli göç nedeni % 27.00 ile köyde arazi ve gelirin azlığı olarak gösterilmiştir. Ayrıca % 22.50 ile eğitim, % 18.50 ile memuriyet, % 17.00 ile iş bulmak, % 10.00 ile şehir imkanları ve son olarak % 5.00 ile köy yaşantısını sevmemek gibi nedenler tarım kesiminden şehre göçü getirmiştir.

Çizelge 1. İncelenen Ailelerin Köyden İlk Defa Ayrıldıkları Süreler ve En Önemli Nedenleri

Gelir Grubu	Köyden Ayrı.Son.Geç. Süre (Yıl)	AYRILIŞ NEDENLERİ											
		Arazi ve Gelirin Azlığı		Eğitim		İş Bulmak		Memuriyet		Şehir İmkanları		Köy Yaşamını Sevmemek	
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Düşük	15.19	27	37.50	13	18.06	11	15.28	8	11.11	9	12.50	4	5.55
Orta	22.88	18	23.68	17	22.38	15	19.74	15	19.74	6	7.89	5	6.57
Yüksek	23.12	9	17.31	15	28.85	8	15.38	14	26.92	5	9.62	1	1.92
GENEL	20.17	54	27.00	45	22.50	34	17.00	37	18.50	20	10.00	10	5.00

3.1.2. İncelenen Ailelerin Gelir Durumu ve Gelir Dağılımı

Ailelerin gelir durumu çizelge 2'de verilmiştir. Genel toplama bakıldığında ailelerin yılda ortalama 2.8 milyar TL gelir elde ettikleri görülmektedir. Düşük gelir grubuna sahip aileler yılda ortalama olarak 1.4 milyar TL yüksek gelir grubuna sahip aileler ise 4.8 milyar TL gelire sahiptir.

Çizelge 2. İncelenen Ailelerin Yıllık ve Aylık Gelir Durumu (Milyon TL)

Gelir Grubu	Aile Sayısı	Yıllık Ortalama Gelir	Aylık Ortalama Gelir
Düşük	72	1 407.10	117.26
Orta	76	2 713.68	226.14
Yüksek	52	4 794.48	399.54
GENEL	200	2 784.32	232.03

İncelenen ailelerin gelir durumu ve geliri oluşturan kalemlerin dağılımı çizelge 3'de verilmiştir. Ailelerin yıllık toplam geliri içindeki en yüksek gelir kalemi 1 389.48 milyon TL ile maaştır. İkinci sırada ticaret geliri yer almaktadır (884.53 milyon TL). Bunu 302.63 milyon TL ile tarımsal gelir takip etmektedir. Sosyal yardımlar, diğer gelirler ikinci meslek geliri sırasıyla birbirini takip etmekte, en düşük gelir miktarı ise kira geliridir. İncelenen ailelerde toplam gelir içerisinde tarımsal gelirin oranı % 10.33'tür. Bu oran gelir gruplarında miktar olarak farklılık göstermekle beraber oransal olarak birbirine yakındır.

Çizelge 3. İncelenen Ailelerde Gelir Durumu ve Gelir Oluşturan Kalemlerin Dağılımı (Milyon TL)

Gelir Grubu	Yıllık Toplam Gelir		Maaş Geliri		Kira Geliri		Ticaret Geliri		Sosyal Yardımlar		İl. Meslek Geliri		Tarım Geliri		Diğerleri	
	Gelir	%	Gelir	%	Gelir	%	Gelir	%	Gelir	%	Gelir	%	Gelir	%	Gelir	%
Düşük	1 407,10	100,00	888,6	63,15	12,50	0,89	327,28	23,26	36,18	2,57	15,83	1,13	120,67	8,58	6,06	0,43
Orta	2 713,68	100,00	1 300,22	47,91	22,07	0,81	909,89	33,53	96,32	3,55	52,89	1,95	301,99	11,13	26,88	0,99
Yüksek	4 794,48	100,00	2 213,46	46,17	36,92	0,77	1 619,04	33,77	151,15	3,15	48,08	1,00	555,50	11,59	169,62	3,54
GENEL	2 784,32	100,00	1 389,48	52,95	22,48	0,84	884,53	29,90	88,92	3,10	38,29	1,42	302,63	10,33	56,49	1,45

3.1.3. İncelenen Ailelerde Nüfus ve Eğitim Durumu

İncelenen ailelerde toplam nüfus, nüfusun yaş ve cinsiyete göre dağılımı Çizelge 4'te verilmiştir. Ailelerdeki ortalama nüfus varlığının 4.51 olduğu belirlenmiştir. Bu sayı düşük gelir grubunda 4.08, orta gelir grubunda 4.77, yüksek gelir grubunda ise 4.75

adettir. Tüm gelir gruplarında erkek nüfusun oranı daha fazladır ve genel ortalama % 51.58'dir. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; toplam nüfusun % 64.55'i 15-49 yaş grubunda, % 13.81'i 7-14 yaş grubunda, % 10.91'i 50-64 yaş grubunda, % 7.34'ü 0-6 yaş grubunda ve % 3.39'u 65+ yaşın üzerindedir.

Çizelge 4. İncelenen Ailelerde Toplam Nüfus, Nüfusun Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Gelir Grubu	Toplam Nüfus						Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı											
	Erkek		Kadın		Toplam		0-6		7-14		15-49		50-64		65+		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Düşük	2,07	50,74	2,01	49,26	4,08	100,00	0,47	11,52	0,51	12,50	2,70	66,18	0,32	7,84	0,08	1,96	4,08	100,00
Orta	2,41	50,52	2,36	49,48	4,77	100,00	0,20	4,20	0,72	15,13	3,04	63,87	0,58	12,18	0,22	1,62	4,77	100,00
Yüksek	2,58	54,32	2,17	45,68	4,75	100,00	0,29	6,12	0,65	13,71	3,00	63,29	0,63	13,29	0,17	3,59	4,75	100,00
GENEL	2,33	51,58	2,18	48,41	4,51	100,00	0,32	7,34	0,63	13,81	2,91	64,55	0,50	10,91	0,16	3,39	4,51	100,00

İncelenen ailelerde 7 ve daha yukarı yaşta ki nüfusun eğitim durumu çizelge 5'te verilmiştir. Aileler genelinde % 30.37 ile ilkököl mezunları ilk sırayı alırken bunu sırasıyla % 29.57 ile lise mezunları, % 23.86 ile

ortaokul mezunları takip etmektedir. Yükseköğül mezunları % 8.35 ile önemli bir orana sahiptir. Okuma yazma bilmeyen nüfus % 3.07'dir.

Çizelge 5. İncelenen Ailelerde 7 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfusun Eğitim Durumu (%)

Gelir Grubu	Okuma Yazma Bilmeyen (%)	Okur-Yazar (%)	İlkokul (%)	Ortaokul (%)	Lise (%)	Yüksekokul (%)	TOPLAM
Düşük	1,95	1,95	35,41	27,62	28,40	4,67	100,00
Orta	4,14	5,92	30,77	20,41	27,81	10,95	100,00
Yüksek	3,07	7,02	22,81	23,68	33,77	9,65	100,00
GENEL	3,07	4,78	30,37	23,86	29,57	8,35	100,00

3.1.4. İncelenen Ailelerde, Aile Reisi ve Eşinin Mesleki Durumu ve Yaşları

Aile reisinin yaşı ve mesleği çizelge 6'da verilmiştir. Çizelgeye göre aile reisi yaş ortalaması

43.21'dir. Gelir grubu yükseldikçe aile reisinin yaşının da yükseldiği görülmektedir. Nitekim düşük gelir grubunda yaş ortalaması 38.21 iken, yüksek gelir grubunda 48.35'dir.

Çizelge 6. Aile Reisinin Yaşı ve Mesleği

Gelir Grubu	Aile Reisinin Ortalama Yaşı	Aile Reisinin Mesleği													
		Esnaf		Memur		İşçi		S. Meslek		Çiftçi		Emekli		Toplam	
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Düşük	38,71	20	31,75	19	32,75	18	51,43	8	29,63	5	50,00	2	28,57	72	100,0
Orta	43,95	25	39,68	23	39,66	10	28,57	13	48,15	2	20,00	3	42,86	76	100,0
Yüksek	48,35	18	28,57	16	27,59	7	20,00	6	22,22	3	30,00	2	28,57	52	100,0
Genel	43,21	63	33,94	58	34,03	35	34,57	27	25,75	10	25,75	7	34,00	200	100,0

Aileler genel ortalamasında, aile reislerinin mesleği incelendiğinde en yüksek oranı esnaf (%31.50) almaktadır. Bunu sırasıyla memur (% 29b00), işçi (% 17.50), serbest meslek (% 13.50), çiftçi (% 5.00), emekli (% 3.50) izlemektedir. Her üç gelir grubunda da genel ortalamaya yakın bir sıralama söz konusudur. Gelir grubu yükseldikçe esnaf, memur ve emeklilerin oranı artış göstermekte. İşçilerin oranının azaldığı görülmektedir.

Aileler genel ortalamasında aile reislerinin eşlerinin % 84.00 gibi büyük bir çoğunluğunun ev hanımı

olduğu belirlenmiştir. Bunu sırasıyla memur (% 8.00), serbest meslek (% 3.00), işçi ve esnaf (% 2.00) ile emekli (% 1.00) izlemektedir.

3.2. İncelenen Ailelerin Sahip Olduğu Arazi Varlığı ve Özellikleri

İncelenen ailelerin sahip oldukları ortalama arazi miktarları, ortalama parsel genişliği ve ortalama parsel sayısı ile ilgili bilgiler çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. İncelenen Ailelerin Sahip Oldukları Ortalama Arazi Miktarı, Ortalama Parsel Genişliği ve Ortalama Parsel Sayısı

	GELİR GRUBU			
	Düşük	Orta	Yüksek	GENEL
Ortalama Arazi Varlığı (da)	20,40	31,19	32,17	27,56
Ortalama Parsel Sayısı (adet)	2,51	2,91	2,90	2,76
Ortalama Parsel Genişliği (da)	8,73	10,72	11,09	9,99

Aile başına ortalama 27.56 dekar arazi düşmektedir. Ailelerin sahip olduğu arazi miktarı gelir grupları arttıkça artmaktadır. Düşük gelir grubunda aile başına 20.40 dekar arazi düşerken bu rakam orta gelir

grubunda 31.91 dekar, yüksek gelir grubunda ise 32.17 dekadardır.

Çizelge 8'de ailelerin sahip oldukları arazilerin bulunduğu yere göre dağılımı görülmektedir.

Çizelge 8. İncelenen Ailelerde Ailelerin Sahip Oldukları Arazilerin Buldukları Yerlere Göre Dağılımı

Gelir Grubu	İl		İlçe		Köy		TOPLAM	
	da	%	Da	%	da	%	da	%
Düşük	0,28	1,39	3,97	19,44	16,15	79,17	20,40	100,00
Orta	1,64	5,26	6,98	22,38	22,57	72,36	31,49	100,00
Yüksek	1,24	3,85	8,66	26,92	22,27	69,23	32,17	100,00
GENEL	1,05	3,81	6,33	22,97	20,18	73,22	27,56	100,00

Ailelerin sahip olduğu arazilerin % 73.22'si köyde bulunmaktadır. Ayrıca arazilerin % 2.97'si ilçede, % 3.81'i ilde yer almaktadır. Bu dağılım her üç gelir grubu için de birbirine yakındır.

Çizelge 9'da incelenen ailelerin işledikleri arazilerin mülkiyet durumu hakkında bilgiler verilmiştir.

Çizelge 9. İncelenen Ailelerde Ailelerin İşledikleri Arazilerin Mülkiyet Durumu

GELİR GRUBU	Kendisine Ait	Kardeşleriyle Ortak	Başka Şekilde Ortak	Kiraya Tutulan	TOPLAM
Düşük	18,58	81,42	0,00	0,00	100,00
Orta	16,54	80,89	2,57	0,00	100,00
Yüksek	35,20	63,96	0,84	0,00	100,00
GENEL	22,12	76,68	1,20	0,00	100,00

Genel ortalamaya bakıldığında arazilerin büyük bir kısmının mülkiyetinin kardeşlerle ortak (% 76.68) olduğu görülmektedir. Ailelerin kendi mülkündeki arazilerin oranı % 22.12'dir. Aileler tarafından kiraya tutulan arazi bulunmazken, değişen koşullarda ortaklıklıkla işlenen arazi % 1.20 gibi düşük bir orana sahiptir.

Üç farklı gelir grubuna göre arazilerin mülkiyet durumu incelendiğinde düşük gelir grubuna sahip ailelerde % 18.58'i kendisine ait iken, bu oran yüksek

gelir grubunda yaklaşık iki kat daha fazla bir oranla % 35.20'dir. Buna karşılık kardeşleriyle ortak arazisi bulunan aile oranı ise düşük gelir grubunda % 18.42'lik oranla en yüksek paya sahip olurken bu oran gelir arttıkça azalma göstererek yüksek gelir grubuna % 63.96'ya düşmüştür.

Çizelge 10'da ailelerin sahip oldukları arazilerin kullanım durumuna göre dağılımı verilmiştir.

Çizelge 10. Ailelerin Sahip Oldukları Çeşitli Arazilerin Ürün Gruplarına Göre Dağılımı (dekar ve %)

Gelir Grubu	Tarla ve Sebze Arazisi		Meyve Arazisi		Bağ Arazisi		Ağaçlık Arazi		Nadas		Toplam Arazi	
	da	%	da	%	Da	%	da	%	da	%	Da	%
Düşük	19,11	93,68	0,47	2,30	0,21	1,03	0,05	0,25	0,56	2,74	20,40	100,00
Orta	28,83	92,43	0,75	2,40	0,40	1,28	0,58	1,87	0,63	2,03	31,19	100,00
Yüksek	28,63	89,00	2,44	7,58	0,18	0,56	0,31	0,96	0,61	1,89	32,17	100,00
Genel	25,27	91,69	1,09	3,95	0,28	1,02	0,32	1,16	0,60	2,18	27,56	100,00

Ailelerin tarım kesiminde sahip oldukları arazilerin 25.27 dekarı tarla ve sebze, 1.09 dekarı meyve, 0.28 dekarı bağ, 0.32 dekarı ağaçlık arazilerden oluşmaktadır. Bu veriler arazilerin büyük bir bölümünün (% 91.69) tarla ve sebze arazisi olduğunu göstermektedir.

3.3. Arazileri Değerlendirme Şekli

İncelenen ailelerin sahip oldukları arazileri değerlendirme şekli çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelgeye göre, ailelerin % 69.88'i bu arazileri babası ve kardeşleri ile beraber işlemekte, % 12.64'ü

Çizelge 11. İncelenen Ailelerde Ailelerin Sahip Olduğu Arazileri Değerlendirme Şekli (%)

GELİR GRUBU	Kendi İşletiyor	Baba ve Kardeşleriyle İşletiyor	Kiraya Veriyor	Ortağa Veriyor	TOPLAM
Düşük	8,37	70,86	8,99	11,78	100,00
Orta	9,79	66,24	10,97	13,00	100,00
Yüksek	9,80	73,82	3,05	13,33	100,00
GENEL	9,28	69,88	8,20	12,64	100,00

ortağa vermekte, % 9.28'i kendi işlemekte ve % 8.20'si kiraya vermektedir. Bu veriler göç eden ailelerin sahip oldukları veya mirasçısı oldukları arazilerin büyük bir bölümünü kendilerinin işletmediklerini göstermektedir. Arazilerin baba ve kardeşlerle birlikte işletilmesine ait oranın yüksek olması, göç olayının üzerinden uzun bir süre geçmemesine ve araziye ilişkin mirasın henüz paylaşılmamış olmasına bağlıdır.

3.3.1. İncelenen Ailelerin Arazileri Kendilerinin Değerlendirmesi (İşlemesi) ve Buna İlişkin Bilgiler

Araziyi verimli ve karlı işletiyor musunuz sorusuna evet diyenlerin genel toplam içerisindeki oranı %43.50 iken hayır diyenlerin oranı % 56.50 ile daha yüksektir.

İncelenen ailelerin sahip oldukları arazileri verimli ve karlı bir şekilde kimlerin işletebileceğine ilişkin düşünceleri incelenmiştir. Araziyi en verimli ve karlı bir şekilde alet ekipmanı olan, deneyimli ve yeniliklere açık çiftçilerin işletebileceği düşünülmektedir (% 33.50). İkinci olarak baba ve kardeşlerin işletebileceği düşünülürken (% 18.00), arazi verimsiz olduğu için hiç kimse işletemez diye düşünenler ise % 5.50'lik bir oranla en düşük değere sahiptir.

İncelenen ailelerde köyden ayrıldıktan bu yana sahip olunan arazilerin satılma durumu ve nedenleri çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge incelendiğinde köyden ayrıldıktan sonra hiç arazi satmayan aile oranı oldukça yüksektir (% 85.00).

Çizelge 12. İncelenen Ailelerde Köyden Ayrıldıktan Bu Yana Sahip Olunan Arazilerin Satılma Durumu ve Nedenleri (%)

Arazilerin Satılma Durumları ve Nedenleri	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu	Genel Ortalama
Arazi Satmayan Aile Durumu (%)	84,72	84,21	86,54	85,00
Arazi Satan Aile Durumu (%)	15,28	15,79	13,46	15,00
Nedenleri (%)				
- Şehirde Ev ve Arsa Almak İçin	1,39	5,37	1,92	3,00
- Araba Almak İçin	1,39	0,00	1,92	1,00
- Genel İhtiyaçlar İçin	4,17	2,64	0,00	2,50
- Hastalık Nedenleri İle	1,39	1,31	0,00	1,00
- Arazi Verimsiz Olduğu İçin	1,39	1,31	3,85	2,00
- Düşün Masrafları İçin	1,39	0,00	0,00	0,50
- Miras Paylaşımı Nedenleri İçin	4,16	1,31	0,00	2,00
- Hacca Gitmek İçin	0,00	1,31	0,00	0,50
- İstümlak	0,00	2,64	3,85	2,00
- İş Yeri Açmak	0,00	0,00	1,92	0,50
TOPLAM	100,00	100,00	100,00	100,00

Satanların oranı ise % 15.00'dir. Bu veriler incelenen ailelerin köyden ayrılışları da kırsal kesimden bir şekilde kopmak istememelerinin bir göstergesi olabilir.

Köyden ayrıldıktan sonra arazisini satan ailelerin satma nedenleri incelendiğinde şehirde ev ve arsa almak için satanların oranının % 3.00 ile diğer nedenlere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.3.2. Arazilerin Baba ve Kardeşler İle Birlikte Değerlendirme Durumu ve Buna İlişkin Bilgiler

Daha önceki bölümlerde (çizelge 11) ailelerin büyük bir çoğunluğunun (% 69.88) arazileri, baba ve kardeşleri ile birlikte değerlendirdikleri ortaya konulmuştur. Bu durum göç veren tarım sektörünün bilinen özelliklerindedir. Bu araziler genel olarak henüz kardeşler arasında bölüşülmemiş arazilerdir. Ayrıca göç olayının çok yeni olması dolayısıyla akrabalık bağları oldukça güçlüdür. Bunun yanı sıra, aynı ailedeki kardeşlerin bir kısmı göç ederken, bazıları köy yaşantısına devam etmektedir. Mirasın paylaşılmasını sağlayacak şartlar ve kültürel ortamın oluştuğunu söylemek zordur. Bir çok aile reisini ebeveynlerin henüz sağ olduğunu ve bu

nedene köydeki arazilerin işletilmesine ilişkin kararı ebeveynlerin verdiklerini ifade etmektedir.

İncelenen ailelerin arazilerini, baba ve kardeşleri ile işletirken kendilerinin karar almada etkin olmadığı, kararın daha çok babaları ve köyde oturan kardeşleri tarafından verildiği ifade edilmektedir. Böyle bir işletmecilik şeklinde, incelenen ailelerin etkisi sınırlı kalmaktadır. Bu sınırlılık hem üretim aşaması ve üretim masraflarının karşılanmasında ve hem de ürün veya gelirin bölüşümünde söz konusudur.

İncelenen ailelerin kardeşleri ile ortak olan arazileri gelecekte nasıl değerlendireceklerine ilişkin düşünceleri çizelge 13'de verilmiştir.

Çizelge 13. İncelenen Ailelerin Kardeşleri İle Ortak Olan Arazileri Gelecekte Nasıl Değerlendireceklerine İlişkin Düşünceleri

Düşünceler	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu	Genel Ort.
SATMAK İSTİYOR	40,38	29,32	25,00	32,39
- Kardeşlerine Satmayı Düşünüyor	30,77	20,69	21,87	24,65
- Kime Olursa Satmayı Düşünüyor	7,69	0,00	0,00	2,82
- İmara Gittiğinden Müteahhide Satmayı Düşünüyor	1,92	8,63	3,13	4,93
SATMAK İSTEMİYOR	59,62	70,68	75,00	67,61
- Kardeşleriyle Beraber İşletmeyi Düşünüyor	9,62	24,14	31,25	20,43
- Kendisi İşletmeyi Düşünüyor	40,38	27,58	28,13	32,39
- Ortağa Verip İşletmeyi Düşünüyor	3,85	3,45	0,00	2,82
- Karşılık Almadan Kardeşlerine Bırakmayı Düşünüyor	5,77	5,17	15,62	7,75
- Kiraya Vermeyi Düşünüyor	0,00	10,34	0,00	4,22
TOPLAM	100,00	100,00	100,00	100,00

Çizelge 13'de genel toplam incelendiğinde satmak isteyenlerin oranı satmak istemeyenlerin oranının yaklaşık yarısına eşittir. Arazilerini gelecekte satmak isteyenlerin büyük çoğunluğu kardeşine satmayı düşünenlerdir. Bunlarda genel toplam içerisinde % 24.65 olarak hesaplanmıştır. Bu düşünce içerisinde en yüksek paya düşük gelir grubu sahiptir (% 30.77). Arazilerini gelecekte satmak istemeyenler ise genel toplam içerisinde

araziyi kendi işletmeyi düşünenler (% 32.39) dir. Bu düşüncenin en yüksek olduğu grup % 40.38'lik bir oranla düşük gelir grubudur.

3.3.3. Arazilerin Kiracılık ve Ortakçılık Şeklinde Değerlendirilmesi

İncelenen ailelerde arazisini kiraya verenlerin kiracılık şekilleri ve şartları çizelge 14'de verilmiştir.

Çizelge 14. İncelenen Ailelerde Arazisini Kiraya Verenlerin Kiracılık Şekilleri ve Şartları (%)

Kiracılık Şekilleri ve Şartları	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu	Genel Ortalama
Yıllık Kira-Kira Peşin	57,16	50,00	75,00	57,14
İki Yıllık Kira-Kira Peşin	28,58	20,00	0,00	14,28
Yıllık Kira-Kira Ürün Olarak Alınıyor	14,28	0,00	25,00	9,53
Yıllık Kira Ürünün 1/3'ü Kira Karşılığı	14,28	20,00	0,00	14,28
Yıllık Kira Gelirinin 1/3'ü Kira Karşılığı	0,00	10,00	0,00	4,77
TOPLAM	100,00	100,00	100,00	100,00

İncelenen ailelerde yıllık kira-kira peşin şeklindeki kiracılığın payı daha yaygındır ve gruplara göre sırasıyla % 57.16, % 50.00 ve % 75.00 olarak hesaplanmıştır.

İncelenen ailelerde arazisini ortağa verenlerin ortakçılık şekilleri ve şartları çizelge 15'de incelenmiştir.

Çizelge 15. İncelenen Ailelerde Arazisini Ortağa Verenlerin Ortaklık Şekilleri ve Şartları

Ortakçılık Şekilleri ve Şartları	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu	Genel Ortalama
Masraflar (İşçilik hariç) Ortak, Ürün Ortak	50,00	87,50	71,43	71,43
Masraflar Ortakçıya, Ürünün Önceden Belirlenmiş Bir Kısmı Arazi Sahibine	16,67	0,00	28,57	14,29
Masraflar Ortakçıya, Ürünün 1/3'ü Arazi Sahibine	33,33	0,00	0,00	9,52
Masraflar Ortakçıya, Karın 1/3'ü Arazi Sahibine	0,00	12,50	0,00	4,76
TOPLAM	100,00	100,00	100,00	100,00

İncelenen ailelerin kira ve ortağa verdiği arazileri gelecekte değerlendirme durumlarına ilişkin

Çizelgeye göre ailelerde masraf ve ürün ortak şeklindeki ortakçılığın payı sırasıyla % 50.00, % 87.50 ve % 71.43 olarak hesaplanmış olup, diğer ortaklık şartları dikkate alındığında tüm gruplarda en fazla orana sahiptir.

düşünce dağılımları çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16. İncelenen Ailelerin Kira ve Ortağa Verdiği Arazileri Gelecekte Değerlendirme Durumlarına İlişkin Düşünceleri

Düşünceler	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu	Genel Ortalama
Kendisi İşletmek İstiyor	30,00	11,11	28,57	20,00
Ortağa Vermeye Devam Edecek	40,00	5,56	28,57	20,00
Kiraya Vermeye Devam Edecek	30,00	50,00	28,57	40,00
Satmayı Düşünüyor	0,00	27,78	14,29	17,15
Ev Yapmayı Düşünüyor	0,00	5,55	0,00	2,85
TOPLAM	100,00	100,00	100,00	100,00

Çizelge incelendiğinde gelecekte kiraya vermeye devam edecek ailelerin oranı genel toplamda % 40.00 iken araziyi kendi işlemek isteyenlerle, ortağa vermeye devam edecek düşüncesine sahip ailelerin oranı ise % 20.00'dir.

3.4. İncelenen Ailelerin Sahip Olduğu Bina Varlığı ve Değerlendirme Durumu

İncelenen ailelerin sahip oldukları bina varlığına ilişkin bilgiler çizelge 17'de verilmiştir.

Çizelge 17. İncelenen Ailelerin Sahip Oldukları Ortalama Bina Varlığı (Adet)

	DÜŞÜK GELİR GRUBU			ORTA GELİR GRUBU			YÜKSEK GELİR GRUBU			GENEL ORTALAMA		
	Niteliği (Adet)			Niteliği (Adet)			Niteliği (Adet)			Niteliği (Adet)		
Bina ve İnşaatlar	Beton	Ahş+Kerp.	Toplam	Beton	Ahş+Kerp.	Toplam	Beton	Ahş+Kerp.	Toplam	Beton	Ahş+Kerp.	Toplam
Şehirde ev	0,47	0,11	0,58	0,81	0,13	0,94	0,81	0,11	0,92	0,69	0,11	0,80
Köyde ev	0,15	0,71	0,86	0,18	0,55	0,73	0,04	0,62	0,66	0,13	0,62	0,75
İnşaat	0,07	0,00	0,07	0,05	0,00	0,05	0,12	0,00	0,12	0,07	0,00	0,07
Ahır	0,04	0,40	0,44	0,07	0,45	0,52	0,06	0,38	0,44	0,06	0,41	0,47
Ağıl	0,00	0,14	0,13	0,00	0,04	0,04	0,00	0,12	0,12	0,00	0,09	0,09
Samanlık	0,00	0,40	0,40	0,02	0,35	0,37	0,08	0,30	0,39	0,03	0,35	0,38
Depo-Hangar	0,00	0,02	0,02	0,02	0,05	0,07	0,00	0,00	0,00	0,01	0,02	0,03
Kümes	0,00	0,19	0,19	0,00	0,18	0,18	0,13	0,25	0,38	0,03	0,20	0,23
İş Yeri	0,08	0,00	0,08	0,11	0,00	0,11	0,19	0,00	0,19	0,12	0,00	0,12
Yazlık	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,02	0,09	0,00	0,09	0,03	0,00	0,03

Çizelge incelendiğinde genel ortalama aile başına 0.80 adet şehide ve 0.75 adet köyde ev olduğu görülmektedir. Ayrıca önem sırasına göre genel ortalama aile başına 0.47 adet ahır, 0.38 adet samanlık, 0.23 adet kümes, 0.12 adet iş yeri, 0.09 adet ağıl, 0.03 adet depo-hangar ve 0.03 adet yazlık olduğu belirlenmiştir.

Gelir grubu arttıkça aile başına köyde düşen ev sayısı azalırken şehirdeki ev sayısının arttığı

görülmektedir. Ayrıca köyde bulunan çoğu bina ve tesisin ahşap ve kerpiçten yapılmış olması dikkati çekmektedir.

Ailelerin kırsal kesimde sahip olduğu binaların mülkiyetinin yoğun olarak kardeşleri ile ortak olduğu görülmektedir (Çizelge 18). Şehirdeki ev, inşaat, iş yeri ve yazlık gibi kırsal kesim dışındaki binaların mülkiyeti ise yoğun olarak incelenen ailelerin öz mülküdür.

Çizelge 18. İncelenen Ailelerin Sahip Oldukları Bina Varlığının Mülkiyet Durumu (%)

Bina ve İnşaatlar	DÜŞÜK GELİR GRUBU				ORTA GELİR GRUBU				YÜKSEK GELİR GRUBU				GENEL ORTALAMA			
	Kendine Ait	Kardeş ile Ortak	Diğer Şekilde Ortak	TOP.	Kendine Ait	Kardeş ile Ortak	Diğer Şekilde Ortak	TOP.	Kendine Ait	Kardeş ile Ortak	Diğer Şekilde Ortak	TOP.	Kendine Ait	Kardeş ile Ortak	Diğer Şekilde Ortak	TOP.
Şehir ev	78,57	21,43	0,00	100,00	72,23	26,38	1,39	100,00	75,00	10,42	14,58	100,00	75,23	20,45	4,32	100,00
Köy ev	9,68	90,32	0,00	100,00	10,72	89,28	0,00	100,00	20,00	80,00	0,00	100,00	12,76	87,24	0,00	100,00
İnşaat	60,00	40,00	0,00	100,00	50,00	50,00	0,00	100,00	16,67	16,67	66,66	100,00	44,93	37,74	17,33	100,00
Ahır	9,38	81,25	9,37	100,00	2,56	84,62	12,82	100,00	13,04	82,61	4,35	100,00	7,74	82,88	9,38	100,00
Ağıl	11,11	88,89	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00	4,00	96,00	0,00	100,00
Samanlık	6,90	82,76	10,34	100,00	14,28	85,72	0,00	100,00	9,53	90,47	0,00	100,00	10,38	85,90	3,72	100,00
Depo	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00
Kümes	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00	0,00	100,00	35,00	65,00	0,00	100,00	9,10	90,90	0,00	100,00
İş Yeri	50,00	33,33	16,67	100,00	100,00	0,00	0,00	100,00	80,00	0,00	20,00	100,00	76,80	12,00	11,20	100,00
Yazlık	0,00	0,00	0,00	100,00	50,00	0,00	50,00	100,00	80,00	0,00	20,00	100,00	62,19	0,00	37,81	100,00

İncelenen ailelerin kırsal kesimde sahip oldukları ev, ahır, samanlık, depo-hangar, kümes vb. bina ve tesisleri büyük oranda (77.99) baba ve kardeşlerin kullandıkları belirlenmiştir. Bunun yanında genel ortalama ailelerin % 15.50'si kendisi kullanmakta, % 4.01'i kiraya vermekte, % 2.50'si de boş tutmaktadır.

Gelir düştükçe binaların, baba ve kardeşler tarafından kullanımının arttığı görülmektedir. Buna karşın

gelir arttıkça söz konusu binaları yazlık olarak kullanan ve boş bulunduran ailelerin oranı artmaktadır.

İncelenen ailelerin kırsal kesimde sahip oldukları binaları ve tesisleri gelecekte nasıl değerlendirileceklerine ilişkin düşünceleri çizelge 19'da verilmiştir.

Çizelge 19. İncelenen Ailelerin Kırsal Kesimde Sahip Oldukları Binaları ve Tesisleri Gelecekte Nasıl Değerlendireceklerine İlişkin Düşünceler (%)

Düşünceler	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu	Genel Ortalama
Miras Payını Satacak	27,78	42,11	50,00	39,00
Kendisi Kullanmayı Düşünüyor	27,78	26,31	38,46	30,00
Kardeşleriyle Beraber Kullanmayı Düşünüyor	13,89	31,58	9,62	19,50
Kararsız	23,61	0,00	0,00	8,50
Kiraya Vermeyi Düşünüyor	6,94	0,00	1,92	3,00
TOPLAM	100,00	100,00	100,00	100,00

Gelir yükseldikçe miras payını satmayı düşünen ailelerin oranının arttığı görülmektedir. Bu oran orta ve yüksek gelir grubunda fazla olmasının sebebi kırsal kesime dönmeyi düşünmediklerinden kaynaklanabilir. Ya da buradan ele edilecek geliri şehirde daha iyi değerlendirme düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Ailelerin kırsal kesimde sahip oldukları bina ve tesisleri gelecekte kendilerinin kullanmasına ilişkin oranın da yüksek olduğu görülmektedir. Bu oran gruplar itibarıyla sırasıyla % 27.78, % 26.31 ve % 38.46'dır.

Ayrıca bu düşüncede bulunan ailelerin önemli bir bölümü söz konusu binaları yenilemek ve tamir etmek yoluyla kendilerinin değerlendirmeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir.

3.5. İncelenen Ailelerin Alet-Makine Varlığı ve Değerlendirme Durumu

İncelenen ailelerin sahip oldukları alet makine varlığı, mülkiyet durumu ve değerlendirme şekli üzerine bilgiler çizelge 20'de verilmiştir.

Çizelge 20. İncelenen Ailelerin Sahip Oldukları Alet Makine Varlığı, Mülkiyet Durumu ve Değerlendirme Şekli

Gelir Grubu	Adet (Makine)	Sayı (Ort)	Mülkiyet Şekli (%)				Kullanım ve Değerlendirme Şekli			
			Kendine Ait	Kardeş ile Ortak	Diğer Şekilde Ortak	TOPLAM	Kendine Ait	Kardeş ile Ortak	Diğer Şekilde Ortak	TOPLAM
Düşük	Traktör	0,60	6,98	90,70	2,32	100,00	4,65	93,02	2,33	100,00
	Traktöre Bağlı Diğer Ekipmanlar	1,56	15,38	84,62	0,00	100,00	10,25	87,18	2,57	100,00
Orta	Traktör	0,55	4,76	95,24	0,00	100,00	4,76	95,24	0,00	100,00
	Traktöre Bağlı Diğer Ekipmanlar	1,42	11,43	88,57	0,00	100,00	8,57	91,43	0,00	100,00
Yüksek	Traktör	0,50	7,69	88,46	3,85	100,00	7,69	92,31	0,00	100,00
	Traktöre Bağlı Diğer Ekipmanlar	0,56	8,00	88,00	4,00	100,00	8,00	88,00	4,00	100,00
Genel	Traktör	0,56	6,32	91,84	1,84	100,00	5,48	93,68	0,84	100,00
	Traktöre Bağlı Diğer Ekipmanlar	1,51	11,96	87,00	1,04	100,00	9,03	89,01	1,96	100,00

Aile başına traktör sayısı düşük gelirli ailelerden yüksek gelirli ailelere gittikçe azalmaktadır. Buna karşın traktöre bağlı diğer ekipmanlar düşük ve yüksek gelir grubunda 1.56 adet iken, bu oran orta gelir grubunda 1.42 adet ile daha düşüktür.

Mevcut alet makinaların mülkiyet durumu incelendiğinde traktörde en çok rastlanan mülkiyet şeklinin kardeşleri ile ortak olduğu durumdur. Bu durum genel ortalamada % 91.84 gibi çok yüksek bir paya sahiptir. Traktöre bağlı ekipmanların mülkiyet durumunda da aynı özellik mevcuttur.

Ailelerin sahip oldukları alet ekipmanların kullanım ve değerlendirme şekli incelendiğinde, alet ve makine varlığının mülkiyet durumuna bağlı olarak kullanım şeklinde de kardeşleri ve babası kullanıyor yanıtı en fazladır. Aileler genel ortalamasında traktör için % 93.68'i kardeşleri ve babası kullanıyor, traktöre bağlı ekipmanlarda da % 89.01'i kardeşleri ve babası kullanıyor cevabını vermişlerdir.

İncelenen ailelerin sahip oldukları alet makinalarını kiraya ve ortağa verenlerin kiracılık ve ortaklık şekilleri ve şartları ile ilgili bilgiler çizelge 21'de verilmiştir.

Çizelge 21. İncelenen Ailelerin Sahip Oldukları Alet Makinalarını Kiraya ve Ortağa Verenlerin Kiracılık ve Ortaklık Şekilleri ve Şartları (%)

Kiracılık ve Ortaklık Şekilleri ve Şartları	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu	Genel Ortalama
Kiraya ve Ortağa Vermeyenler	34,72	30,26	32,69	32,50
Kiraya ve Ortağa Verenler	26,39	15,80	15,39	19,50
- Alet Makinasının Atıl Olduğu Dönemde				
Kiraya Verenler	5,55	5,26	5,77	5,50
- Gelir Elde Etmek İçin	2,78	2,64	9,62	4,50
- Köyde Tanıdıklarına Yardım Karşılığında	18,06	0,00	0,00	6,50
- Araziyi Kime Ortağa Veriyorlarsa	0,00	7,89	0,00	3,00
Alet Makinası Olmayanlar	38,89	53,94	51,92	48,00
TOPLAM	100,00	100,00	100,00	100,00

Çizelge 21 incelendiğinde kiraya ve ortağa vermeyenlerin oranı % 32.50 iken verenlerin oranı daha düşük değerler % 19.50'dir. Alet makinası olmayanların oranı ise en yüksek değerler % 48.00'dır.

İncelenen ailelerin sahip oldukları alet makinalarını gelecekte değerlendirme durumuna ilişkin düşünceler; çizelge 22'de verilmiştir.

Çizelge 22 incelendiğinde ailelerin % 54.8'i sahip oldukları alet makinalarını gelecekte satmamayı

düşünürken. % 45.19'u satmayı düşündüğünü belirtmiştir. ile orta gelir grubu, satmak istemeyenleri ise % 81.82
Satmayı düşünenlerin en yüksek olduğu grup % 68.57 ile düşük gelir grubudur.

Çizelge 22. İncelenen Ailelerin Sahip Oldukları Alet Makinaları Gelecekte Değerlendirme Durumuna İlişkin Düşünceler (%)

Düşünceler	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu	Genel Ortalama
SATMAK İSTİYOR	18,18	68,57	60,00	45,19
- Kardeşine Satmayı Düşünüyor	18,18	28,57	32,00	25,00
- Kime Olursa Satmayı Düşünüyor	0,00	40,00	28,00	20,19
SATMAK İSTEMİYOR	81,82	31,43	40,00	54,81
- Yenilemek İstiyor	15,91	5,72	12,00	11,54
- Sahip Olduklarının Yanına Yenilerini Katmak İstiyor	65,91	0,00	12,00	30,77
- Hisselerini Alıp Kullanmak İstiyor	0,00	0,00	8,00	1,92
- Kardeşleri ile Beraber Kullanmak İstiyor	0,00	25,71	8,00	10,58
TOPLAM	100,00	100,00	100,00	100,00

3.6. İncelenen Ailelerin Sahip Oldukları Hayvan Varlığı, Değeri ve Değerlendirme Sekli

konulmasında mevcut sığırları aynı bazda incelemek için BBHB'ne çevirme işlemi yapılmıştır (6).

İncelenen ailelerin sahip oldukları hayvan varlığı çizelge 23'de verilmiştir. Hayvan varlığının ortaya

Çizelge 23. İncelenen Ailelerin Sahip Oldukları Hayvan Varlığı (Adet, BBHB)

Hayvan Varlığı	Düşük Gelir Grubu		Orta Gelir Grubu		Yüksek Gelir Grubu		Genel Ortalama					
	Adet (Niteliği)		Adet (Niteliği)		Adet (Niteliği)		Adet (Niteliği)					
	Yerli	M+K	Yerli	M+K	Yerli	M+K	Yerli	M+K				
Boğa	0,02	0,00	0,014	0,00	0,01	0,014	0,17	0,04	0,175	0,05	0,02	0,015
İnek	1,04	0,15	0,670	1,07	0,40	0,935	0,85	0,41	0,835	1,00	0,31	0,814
Buzağı	0,31	0,00	0,037	0,30	0,03	0,045	0,42	0,04	0,056	0,33	0,02	0,043
E.Dana	0,25	0,01	0,067	0,13	0,03	0,047	0,50	0,06	0,155	0,27	0,03	0,082
D.Dana	0,13	0,00	0,032	0,05	0,00	0,013	0,12	0,06	0,060	0,09	0,02	0,032
Düve	0,16	0,03	0,077	0,05	0,00	0,016	0,00	0,00	0,000	0,07	0,00	0,033
Tosun	0,25	0,00	0,150	0,09	0,00	0,054	0,04	0,00	0,240	0,13	0,01	0,137
M.İneği	0,22	0,00	0,410	0,12	0,00	0,180	0,06	0,00	0,090	0,12	0,02	0,239
M.Buza	0,08	0,00	0,014	0,03	0,00	0,210	0,08	0,00	0,014	0,04	0,02	0,088
M.Dana	0,06	0,00	0,045	0,01	0,00	0,007	0,00	0,00	0,000	0,02	0,00	0,018
M.Düve	0,10	0,00	0,105	0,03	0,00	0,031	0,00	0,00	0,000	0,04	0,00	0,049
Koyun	2,82	0,00	0,282	2,00	0,00	0,200	5,00	0,00	0,500	3,08	0,00	0,307
Kuzu	2,01	0,00	0,101	0,86	0,00	0,043	4,20	0,00	0,210	2,14	0,00	0,107
Toplam	--	--	2,009	--	--	1,791	--	--	2,335	--	--	1,964

(BBHB= Büyükbaş Hayvan Birimi) (M=Melez) (K= Kültür)

İncelenen ailelerin ortalama 1.964 BBHB'ne sahip oldukları belirlenmiştir. Bu varlık içerisinde en fazla olanı varlığı da (0.814 BBHB). Çizelge 23 incelendiğinde ailelerin genel ortalamada 1.00 adet yerli ineğe, 0.31 adet melez+kültür ineğe sahip oldukları görülmektedir.

İncelenen ailelerde kırsal kesimde sahip oldukları hayvanları gelecekte nasıl değerlendireceklerine ilişkin düşünceleri çizelge 24'de verilmiştir.

Çizelge 24. İncelenen Ailelerde Kırsal Kesimde Sahip Oldukları Hayvanları Gelecekte Nasıl Değerlendireceklerine İlişkin Düşünceleri (%)

Düşünceler	Düşük Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Yüksek Gelir Grubu	Genel Ortalama
SATMAYI DÜŞÜNÜYOR	65,63	84,37	57,14	70,59
- Yaş İlerleyip Verim Düşünce Satmayı Düşünüyor	0,00	43,75	9,52	18,82
- İlgilenecek Kimse Kalmadığında Satmayı Düşünüyor	15,63	0,00	0,00	5,88
- Paraya İhtiyaç Duyulunca Satmayı Düşünüyor	15,63	0,00	9,52	8,24
- Hayvanların Bakımı Zor Olduğu İçin Satmayı Düşünüyor	0,00	9,37	0,00	3,53
- Payını Kardeşine Satmayı Düşünüyor	34,37	31,25	38,10	34,12
SATMAYI DÜŞÜNÜYOR	34,37	15,63	42,86	29,41
TOPLAM	100,00	100,00	100,00	100,00

Çizelge 24 incelendiğinde hayvan varlığını satmak isteyen ailelerin oranı daha yüksektir. Tarım kesiminde bulunan hayvanlarını gelecekte satmayı düşünen ailelerin yoğunlaştığı düşünce kendisine düşen payı kardeşlerine satma düşüncesidir (% 34.12). Bunu yaş

ilerleyip verim düşünce satmayı düşünen aileler izlemektedir ki bunun da oranı % 18.82'dir. Satmayı düşünmeyen ailelerin yoğunlaştığı düşünce, hayvan varlıklarını zaman içinde yenileyerek daha verimli hayvancılık yapmak isteyen ailelerdir.

3.7. İncelenen Ailelerin Gelecekte Köye Dönmek İsteyip İstemem Düşünceleri ve Nedenleri

İncelenen ailelerin gelecekte köye dönme isteyip istememe durumlarına ait düşünceleri çizelge 25'de verilmiştir.

Çizelge 25. İncelenen Ailelerin Gelecekte Köye Dönmek İsteyip İstememe Durumu

Köye Dönmek İsteme Durumu	Düşük Gelir Grubu		Orta Gelir Grubu		Yüksek Gelir Grubu		Genel Ortalama	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Dönmek İstiyor	18	25,00	19	25,00	6	11,54	43	21,50
Dönmek İstemiyor	54	75,00	57	75,00	46	88,46	157	78,50
TOPLAM	72	100,00	76	100,00	52	100,00	200	100,00

Yapılan araştırmada incelenen ailelerin % 21.50'sinin köye dönme düşüncesinin olduğu belirlenmiştir. Araştırma alanında yapılan diğer bir çalışmada ise bu oran % 18.0 olarak belirlenmiştir (3). Bu araştırmada ailelerin % 78.50'sinin gelecekte köye dönme isteğinin olmadığı belirlenmiştir. Bu isteğin en yüksek

olduğu grup % 88.46 ile yüksek gelir grubudur. Bu oran düşük ve orta gelirli ailelerde % 75.00'dir.

İncelenen ailelerde köye dönme istemeyen ailelerin köye dönme istememe nedenleri çizelge 26'da verilmiştir.

Çizelge 26. İncelenen Ailelerde Köye Dönmek İstemeyen Ailelerin Dönmek İstememe Nedenleri

Köye Dönmek İstememe Nedenleri	Düşük Gelir Grubu		Orta Gelir Grubu		Yüksek Gelir Grubu		Genel Ortalama	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Arazi ve Gelir Azlığı	7	12,96	4	7,02	7	15,22	18	11,47
Sosyal ve Ekonomik Şartların Şehirde Daha İyi Olması	29	53,70	42	73,68	30	65,22	101	64,33
Memuriyet Nedeni	11	20,37	0	0,00	3	6,52	14	8,91
Eğitim ve Sağlık İmkanlarının Çokluğu	7	12,96	4	7,02	0	0,00	11	7,01
Köyde Akraba vb. Olmaması	0	0,00	7	12,28	6	13,04	13	8,28
TOPLAM	54	100,00	57	100,00	46	100,00	157	100,00

Çizelge 26 incelendiğinde ailelerin % 64.33'ü geri dönme istememelerinin nedenini, sosyal ve ekonomik şartların şehirde daha iyi olmasını göstermişlerdir. İkinci olarak tarım kesimindeki arazi ve gelir azlığı belirtilmiştir (% 11.47). Bunda, tarımsal üretimden elde edilen gelirin çok düşük olması rol oynamaktadır. Ailelerin % 8.91'i memuriyet nedenini ileri sürerken, % 8.28'i de köyde akraba olmamasını ve % 7.01'i eğitim ve sağlık imkanlarının şehirde çokluğunu ileri sürmektedir. Göç nedeniyle tarım kesiminde genelde

yaşlı insanların kalması, tarımsal hayatın monoton yapısı, değişiklik ve daha iyi hayat özlemi, şehre göz etmiş insanların tekrar köye dönmelerini engellemektedir.

Köye dönme isteyen ailelerin köye dönme isteme nedenleri çizelge 27'de verilmiştir. Üzerinde araştırma yapılan 200 ailenin (Çizelge 27) % 21.50'si tarım kesimine dönme istemektedir. Dönme isteyen ailelerin % 30.24'ü köy şartlarının sağlıklı bir ortam için daha uygun olması nedeni ile bu görüştedir.

Çizelge 27. Köye Dönmek İsteyen Ailelerin Dönme İsteme Nedenleri

Köye Dönmek İsteme Nedenleri	Düşük Gelir Grubu		Orta Gelir Grubu		Yüksek Gelir Grubu		Genel Ortalama	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Şehirdeki Hayat Şartlarının Zorluğu	5	27,78	0	0,00	3	50,00	8	18,60
Köy Ürünlerinin Şehirde Pahalı Olması	6	33,33	0	0,00	0	0,00	6	13,95
Köy Ortamının Daha Sakin Olması	2	11,11	7	36,84	1	16,67	10	23,25
Köyde Arazilerin Olması	3	16,67	0	0,00	0	0,00	3	6,98
Köy Şartlarının Sağlıklı Bir Ortam İçin Daha Uygun Olması	2	11,11	9	47,37	2	33,33	13	30,24
Köyde Olan Akrabalara Özlem	0	0,00	3	15,79	0	0,00	3	6,98
TOPLAM	18	100,00	19	100,00	6	100,00	43	100,00

Ailelerin % 23.25'i köy ortamının daha sakın olması nedeniyle geri dönmeyi istemektedir. Üçüncüsü, ailelerin % 18.60'ı şehirdeki hayat şartlarının zorluğunu ileri sürmektedir. Bunların dışında ailelerin % 13.95'i köy ürünlerinin şehirde pahalı olması nedenini ileri sürmektedir. Gelirin düşük olması hayat şartlarını zorlaştırmaktadır. Bu durum insanların köye geri dönme isteğini doğurabilmektedir. Ayrıca, ailelerin % 6.98'i köyde arazilerinin olması nedeni ile, % 6.98'i ise köyde olan akrabalara özlemden dolayı köye geri dönme istemektedirler.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de 1950'lerde gözlenmeye başlayan ve 1960'lı yıllarda hızlanan kırdan kente göç ve dolayısıyla da kentleşme olgusu önceleri olumlu bir gelişme olarak ele alınmış, kalkınma için bir potansiyel ve itici güç olarak kabul edilmiştir. Yıllar ilerledikçe kırdan kente göçün hız kazanmasıyla kentlerdeki işgücü arzı, sanayi ve hizmetler sektörünün işgücü talebinin üstüne çıkmış, kentlerde artan işgücü talebi ve düzensiz kentleşme önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır (5).

Şehire geldiklerinde düşük gelirle geçinmek zorunda kalan insanlar tarım kesimiyle ilişkilerini

koparmayarak gelirlerini artırmaya çalışmaktadırlar. Bu durumda, ailelerin şehre uyum sağlamaları biraz daha gecikmektedir. Hatta bir kısmı, tarımsal faaliyetlerde bulunmaya devam etmektedir.

Tarım kesimiyle ilişkileri olan ailelerin büyük çoğunluğu tarım kesiminde akrabaları olduğu için bu ilişkiye devam etmektedirler. Bunun yanında ailelerin büyük bir kısmının tarımsal faaliyetlere yardım ettiği, hatta bizzat kendilerinin çalıştıkları tesbit edilmiştir. Kırdan kente göç olgusuna nüfusun daha fazla katılımı ve tarımsal nüfusun yaşlanması tarım kesimini durgunluğa iteceği söylenebilir (8).

Tokat şehir merkezinde yaşayan ailelerin toplam yıllık gelirlerinin % 10.33'ünü kırsal gelirler oluşturmaktadır. Araştırmaya konu olan ailelerin çoğu tarım kesimiyle zaman içinde ilişkilerinin kesilmeyeceğini belirtmekte, ama aynı zamanda tarım kesimine geri dönmeyi reddetmektedirler (% 78.50). Buna bağlı olarak ailelerin çoğunun tarım kesimiyle ilişkileri olmasına rağmen geliri az da olsa şehir yaşamını tercih ettiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- (1) Anonim. 1993. Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Türkiye'de Bölge Planlamasının Evreleri, Yayın No: 2, ANKARA.
- (2) ÇİÇEK, A., ERKAN, O., 1996, Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örneklemeye Yöntemleri, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayın No: 12, Ders Notları Serisi:6, TOKAT.
- (3) ÇİÇEK, A., ŞAHİN, E., 1996, "Türkiye'de Kırsal Kesimden Kente Göç Olgusu, Şehir Merkezinde Yaşayan Ailelerin Tarım Kesimi İle İlişkileri ve Tokat İli Örneği", Çiftçi ve Köy Dünyası, Sayı: 136, TOKAT.
- (4) DİNLER, Z., 1993, "Tarım Ekonomisi" III. Baskı Ekin Kitabevi Yayınları, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayın No: 13, BURSA.

Ş. GELDİ ODACIOĞLU, A. ÇİÇEK

Ayrıca şehirde yaşayıp arazisi olan ailelerin % 73.22'sinin arazisi tarım kesiminde bulunmaktadır. Ayrıca sahip oldukları veya mirasçısı oldukları bu arazilerin belirli bir bölümünü (% 9.28) kendilerinin işledikleri veya ortak (% 12.64) ve kiraya (% 8.20) verdikleri belirlenmiştir. Aileleri tarım kesimine bağlayan en büyük etkenlerden biri de budur.

Tokat ili gelişmeye devam ettiği sürece tarım kesiminden şehir merkezine göç devam edecektir. Şu anda pek önem taşımayan bu konu, gelecekte yetkililerin en büyük sorunlarından birisi olabilir. Bu nedenle şimdiden tedbirleri alınmalı, tarım kesiminden şehir merkezine yerleşmeye gelen aileler için gerektiğinde alt yapı rahatça hazırlanabilecek özel alanlar tahsis edilmelidir.

Türkiye'de olduğu gibi Tokat ilinde de tarım arazileri miras hukuk gereğince evlatlar arasında dağıtılmakta ve arazilerin optimal bir şekilde kullanıma imkanı kaybolmaktadır. Tarım kesiminden göç edip şehre yerleşen ailelerden tarım kesiminde sahip oldukları arazileri başkalarına devredebilecekleri yönlendirici ve yasal düzenlemelere gidilmelidir.

- (5) ELÇİ, A., 1990, "Köyden Kente Göçün Nedenleri", Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Dergisi, Sayı: 57, ANKARA.
- (6) ERKUŞ, A., ve Diğ., 1995, Tarım Ekonomisi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Eğitim Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yayınları No: 5, ANKARA.
- (7) OLALI, H., DUymAZ, İ., 1987, Tarımın Türk Ekonomisindeki Yeri ve Ekonomik Gelişmeye Katkısı, Yayın No: 28, İZMİR.
- (8) ŞİMŞEK, E., GÜRLER, Z., 1995, "Kırdan Kente Göç Olgusu ve Kırsal Sanayi", Türkiye 1. Tarım Ekonomisi Kongresi Ege Üniversitesi Basımevi, İZMİR.